

EXTRA OPDRACHT 'ECHT WAOR? ECHT WAOR!'

BIJ KATERN 5: Van plaggenhut tot herenhoes

1. Lees en zoek.

Vervoer over het waoter (1780-1930)

Hierunder ziej een tekst over waoterwegen in Drenthe in de periode 1780-1930. Lees de tekst.

Törf en nog meer

Veur het ofvoeren van de törf weurden de Drentsche Hoofdvaort (1769-1780) en de Hoogeveensche Vaort (umdebij 1627) graoven. Dit weurden de wegen over het waoter. Der waren nog gien auto's en de wegen waren slecht begaonbaor. Een boot was daorum beter. Die kun sneller en een hieleboel vracht metnimmén. Zowat alle vervoer gung daorum over 't waoter. Eerst weur der veural törf vervoerd, laoter ok eerappels, bieten, graon en vee. Wieder gungen aal meer mènsen ok met de boot, bijveurbeeld aj op bezuuk wolden bij familie die een èende van je of woonde.

Trekschuit

Hoe kwam een boot veuroet? Op de smalle kenaolties kun over 't algemien niet zeild worden. Maor de boot mus vanzölf wal veuroet gaon. As de schipper een beetie geld har, kocht e zich een peerd. Die kun het schip trekken. Maor een arme schipper kun niet aans as zien vrouw en kinder het schip trekken te laoten. Het peerd of de man, vrouw of kind har een tuug um. An dat tuug zat een touw dat an de boot vastmaakt was. Naost het kenaol leup een pad. Daor kunden ie dan overhen lopen. Het trekken van een boot weur ok wal scheepsjaogen nuumd. Het pad naost het kenaol heette dan jaogpad. Die naam koj nog wal ies tegen bij kenaolen.

Pullevaorder

Ok de melk van de boerderij gung met de boot naor de melkfabriek. Een man in een bootie heul de melkbussen van de boerderijen op en bracht ze naor de fabriek. Zo'n man weur een pullevaorder nuumd. Hie drukte de boot veuroet met een stok. Bij de fabriek weur de melk oet het schip haold en dan gung de pullevaorder met lege melkbussen weerum naor de boer.

Stoomboot

Laoter in de 19^e ieuw kwam de stoomboot. Vanof 1864 kunden ie alle daogen met de stoomboot van Assen naor Zwolle reizen. Aj in Meppel overstapten, kunden ie zölf met de stoomboot hielemaal naor Amsterdam.

Wussen ie trouwens wal dat alle bruggen vrogger lös stunden? Op een drokke vaorroutte was het veul gemakkelijker as alle bruggen lös waren. As der dan iene over de brug hen lopen wol, weur de brug gewoon even dicht dreid.

(Tekst oet van 'Wegen over het water'- regiocanons Drenthe)

Schrijf de woorden in de goeie kolom.

melkbussen, Assen-Zwolle, 1864, treklien, Drentsche Hoofdvaart, stok,
Amsterdam, Hoogeveensche Vaort

Törfvervoer	Trekschuit	Stoomboot in Drenthe	Pullevaorder

2. Lees en bedenk.

Kaort van Pijnacker (1634-1840)

Deur de handel in het veen weur het aal belangrieker um de grèenzen van 't laand an te geven. Waor begunt jouw laand en waor holdt dat van je buurman op? Waor kunden kenaolen het beste graoven worden? Um een dudelk beeld van Drenthe, de wegen, kenaolen en het laand te kriegen, mus der een kaort maakt worden. Cornelis Pijnacker meuk in 1634 een kaort waor alle grèenzen en dörpen van Drenthe dudelk op staot. Het was de eerste kaort van de hiele provincie Drenthe. Pijnacker har dizze kaort met de haand tiekend. Met krullerige letters staot de naomen van de dörpies derop schreven. Ok kuj an de kleur zien welke gebieden leeg (veen) en welkende hoger lagen (zaand).

(Tekst ofkomstig van www.regiocanons.nl)

(Kaort: www.versfeld-topografische-kaarten.nl)

Bedenk een legenda bij dizze kaart. Wat veur teiken bedenk ie bij de omschrijving? Tiek en derachter.

Veen	
Previnciegrèens	
Anleg nei kenaol	
Bos	
Dörp	

Stad	
Rivier	
Meertie	
Weg	

3. Lees en zoek.

Arm en riek

Bartje

Wel an Drenthe dèenkt, dèenkt an hunebedden, de mooie bossen, de natuur en... an Bartje. In 1935 schreef Anne de Vries het kinderboek *Bartje*. Het gung over een jonkie dat opgruide in een groot, arm Drèents gezin. Zie pap was arbeider en verdiende niet veul. Het gezin at geregeld broene bonen, want die waren goedkoop. In het beroemdste stukkie van het boek gung het gezin an taofel. Weer zulden ze broene bonen eten. Veur het eten weur der altied een gebed opzegd. Maor Bartje wol God niet bedanken veur de broene bonen, want hie vun ze niet lekker. Hie zee: 'Ik bid niet veur broene bonen.' Van het boek over dit Drèentse jonkie dat zo eigenwies en ondeugend was, weurden hiel veul verkocht.

Beeld

In 1972 weur der een tillevisieserie maakt van Bartje. De serie is opnummen in Drenthe. Hiel Nederland leerde zo Bartje en Drenthe kennen. Umdat der in de serie Drèents proot weur, meuk elkenien in oes laand op die manier kennis met de streektaol.

Op 4 september 1954 weur der een beeld van Bartje onthuld. Het beeld is maakt deur Suze Boschma-Berkhout. Het beeldtie was maakt van stien en is laoter deur vandaolen vernield. Daornao is der een nei beeldtie van brons kommen, dat hiel goed vastzet is. Het bronzen beeldtie is een paor maol ontvoerd. Je kunt het beeld van Bartje bekijken in Assen. Het stiet achter het Drents Museum.

(Tekst: www.regiocanons.nl.)

